

వార్తీకి రామాయణం

అయోధ్యకాండ

91. ఏకనవతితమః సర్గః - భరద్వాజాతిథ్యమ్

|| భరద్వాజాతిథ్యమ్ ||

కృతబుద్ధిం నివాసాయ తతైవ స మునిస్తదా |

భరతం కైకయాపుత్రమాతిథ్యేన న్యమంత్రయత్ || 1 ||

అబ్రవీద్భరతస్త్వేనం నన్విదం భవతా కృతమ్ |

పాద్యమర్హం తథాఽఽతిథ్యం వనే యదుపపద్యతే || 2 ||

అథోవాచ భరద్వాజో భరతం ప్రహసన్నివ |

జానే త్వాం ప్రీతినంయుక్తం తుష్యేస్త్యం యేన కేనచిత్ || 3 ||

సేనాయాస్తు తవైతస్యాః కర్తుమిచ్ఛామి భోజనమ్ |

మమ ప్రీతిర్యథారూపా త్వమర్హో మనుజాభిప || 4 ||

కిమర్థం చాపి నిక్షిప్య దూరే బలమిహాగతః |

కస్మాన్నేహోపయాతోఽసి సబలః పురుషర్షభ || 5 ||

భరతః ప్రత్యువాచేదం ప్రాంజలిస్తం తపోధనమ్ |

ససైన్యో నోపయాతోఽస్మి భగవన్ భగవద్భయాత్ || 6 ||

రాజ్ఞా చ భగవన్నిత్యం రాజపుత్రేణ వా సదా |

యత్క్షతః పరిహర్తవ్యా విషయేషు తపస్వినః || 7 ||

వాజిముఖ్యా మనుష్యాశ్చ మత్తాశ్చ వరవారణాః |

ప్రచ్ఛాద్య భగవన్ఞామిం మహతీమనుయాంతి మామ్ || 8 ||

తే వృక్షానుదకం భూమిమాశ్రమేషూటజాంస్తథా |

న హింస్యురితి తేనాహమేకైవ సమాగతః || 9 ||

ఆనీయతామితః సేనేత్యాజ్ఞప్తః పరమర్షిణా |

తతస్తు చక్రే భరతః సేనాయాః సముపాగమమ్ || 10 ||

అగ్నిశాలాం ప్రవిశ్యాథ పీత్యాఽపః పరిమృజ్య చ |

ఆతిథ్యస్య క్రియాహేతోర్విశ్వకర్మాణమాహ్వాయత్ || 11 ||

ఆహ్వాయే విశ్వకర్మాణమహం త్వష్టారమేవ చ |

ఆతిథ్యం కర్తుమిచ్ఛామి తత్ర మే సంవిధీయతామ్ || 12 ||

ఆహ్వాయే లోకపాలాంస్త్రీన్ దేవాన్ శక్రముఖాంస్తథా |

ఆతిథ్యం కర్తుమిచ్ఛామి తత్ర మే సంవిధీయతామ్ || 13 ||

వాల్మీకి రామాయణం

అయోధ్యకాండ

91. ఏకనవతితమః సర్గః - భరద్వాజాతిథ్యమ్

ప్రాక్రోశ్చ తసశ్చ యా నద్యః ప్రత్యక్రోశ్చ తస్మై చ |
 పృథివ్యామంతరిక్షే చ సమాయాంత్యద్య సర్వశః || 14 ||
 అన్యః స్రవంతు మైరేయం సురామన్యః సునిష్ఠితామ్ |
 అపరాశ్చోదకం శీతమిక్షుకాండరసోపమమ్ || 15 ||
 ఆహ్వాయే దేవగంధర్వాన్ విశ్వావసుహహాహుహూన్ |
 తథైవాప్సరసో దేవీర్గంధర్వీశ్చాపి సర్వశః || 16 ||
 ఘృతాచీమథ విశ్వాచీం మిశ్రకేశీమలంబుసామ్ |
 నాగదంతాం చ హేమాం చ హిమామద్రికృతస్థలామ్ || 17 ||
 శక్తం యాశ్చోపతిష్ఠంతి బ్రహ్మాణం యాశ్చ యోషితః |
 సర్వాస్తుంబురుణా సార్థమాహ్వాయే సపరిచ్ఛదాః || 18 ||
 వనం కురుషు యద్ధివ్యం వాసోభూషణపత్రవత్ |
 దివ్యనాలీఫలం శశ్యత్తత్కాబేరమిహైతు చ || 19 ||
 ఇహ మే భగవాన్ సోమో విధత్తామన్నముత్తమమ్ |
 భక్ష్ం భోజ్యం చ చోష్యం చ లేహ్యం చ వివిధం బహు || 20 ||
 విచిత్రాణి చ మాల్యాని పాదపప్రచ్యుతాని చ |
 సురాదీని చ పేయాని మాంసాని వివిధాని చ || 21 ||
 ఏవం సమాధినా యుక్తస్తేజసాఽప్రతిమేన చ |
 శీక్షాస్వరసమాయుక్తం తపసా చాబ్రవీన్నునిః || 22 ||
 మనసా ధ్యాయతస్తస్య ప్రాజ్ఞుఖస్య కృతాంజలేః |
 ఆజగ్నుస్తాని సర్వాణి దైవతాని పృథక్పృథక్ || 23 ||
 మలయం దర్ధురం చైవ తతః స్వేదనుదోఽనిలః |
 ఉపస్మశ్య వవౌ యుక్త్యా సుప్రియాత్తా సుఖః శివః || 24 ||
 తతోభ్యవర్తంత ఘనాః దివ్యాః కుసుమవృష్టయః | [వర్షంత]
 దివ్యదుందుభిఘోషశ్చ దిక్షు సర్వాసు శుశ్రువే || 25 ||
 ప్రవవుశ్చోత్తమా వాతాః ననృతుశ్చాప్సరోగణాః |
 ప్రజగుర్దేవగంధర్వాః వీణాః ప్రముముచుస్స్వరాన్ || 26 ||
 స శబ్ధో ద్యాం చ భూమిం చ ప్రాణినాం శ్రవణాని చ |
 వివేశోచ్ఛారితః శ్లక్షణః సమో లయగుణాన్వితః || 27 ||

వాల్మీకి రామాయణం

అయోధ్యకాండ

91. ఏకనవతితమః సర్గః - భరద్వాజాతిథ్యమ్

తస్మిన్నుపరతే శబ్దే దివ్యే శ్రోతృసుఖే నృణామ్ |
దదర్శ భారతం సైన్యం విధానం విశ్వకర్తృణః || 28 ||
బభూవ హి సమా భూమిః సమంతాత్పంచయోజనా |
శాద్వలైర్బహుభిశ్చన్నా నీలవైడూర్యసన్నిభైః || 29 ||
తస్మిన్బిల్వ్యాః కపిత్థాశ్చ పనసా బీజపూరకాః |
ఆమలక్యే బభూవుశ్చ చూతాశ్చ ఫలభూషణాః || 30 ||
ఉత్తరేభ్యః కురుభ్యశ్చ వనం దివ్యపభోగవత్ |
ఆజగామ నదీ దివ్యా తీరజైర్బహుభిర్పృతా || 31 ||
చతుఃశాలాని శుభ్రాణి శాలాశ్చ గజవాజినామ్ |
హర్షప్రాసాదసంబాధాస్తోరణాని శుభాని చ || 32 ||
సితమేఘనిభం చాపి రాజవేత్తసు తోరణమ్ |
దివ్యమాల్యకృతాకారం దివ్యగంధసముక్షితమ్ || 33 ||
చతురశ్రమసంబాధం శయనాసనయానవత్ |
దివ్యైః సర్వరసైర్యుక్తం దివ్యభోజనవస్త్రవత్ || 34 ||
ఉపకల్పితసర్వాన్నం ధౌతనిర్మలభాజనమ్ |
క్రృప్తసర్వాసనం శ్రీమత్ స్వాస్తీర్ణశయనోత్తమమ్ || 35 ||
ప్రవివేశ మహాబాహురనుజ్ఞాతో మహర్షిణా |
వేత్త తద్రత్నసంపూర్ణం భరతః కేకయీసుతః || 36 ||
అనుజగ్నుశ్చ తం సర్వే మంత్రిణః సపురోహితాః |
బభూవుశ్చ ముదా యుక్తాః దృష్ట్వా తం వేత్తసంవిధిమ్ || 37 ||
తత్ర రాజాసనం దివ్యం వ్యజనం ఛత్రమేవ చ |
భరతో మంత్రిభిః సార్థమభ్యవర్తత రాజవత్ || 38 ||
ఆసనం పూజయామాస రామాయాభిప్రణమ్య చ |
వాలవ్యజనమాదాయ న్యషీదత్సచివాసనే || 39 ||
ఆనుపూర్వానిషేదుశ్చ సర్వే మంత్రిపురోహితాః |
తతః సేనాపతిః పశ్చాత్ ప్రశాస్తాచ నిషేదతుః || 40 ||
తతస్తత్ర ముహూర్తేన నద్యః పాయసకర్ణమాః |
ఉపాతిష్ఠంత భరతం భరద్వాజస్య శాసనాత్ || 41 ||

వాల్మీకి రామాయణం

అయోధ్యకాండ

91. ఏకనవతితమః సర్గః - భరద్వాజాతిథ్యమ్

తాసాముభయతః కూలం పాండుమృత్తికలేపనాః |
 రమ్యాశ్చావసథా దివ్యాః బ్రహ్మాణస్తు ప్రసాదజాః || 42 ||
 తేనైవ చ ముహూర్తేన దివ్యాభరణభూషితాః |
 ఆగుర్వింశతిసాహస్రాః బ్రహ్మాణా ప్రహితాః స్త్రియః || 43 ||
 సువర్ణమణిముక్తేన ప్రవాలేన చ శోభితాః |
 ఆగుర్వింశతిసాహస్రాః కుబేరప్రహితాః స్త్రియః || 44 ||
 యాభిర్ఘోషితపురుషః సోన్నాద ఇవ లక్ష్మతే |
 ఆగుర్వింశతిసాహస్రా నందనాదప్సరోగణాః || 45 ||
 నారదస్తుంబురుర్గోపః ప్రవరాః సూర్యవర్షసః |
 ఏతే గంధర్వరాజానో భరతస్యాగ్రతో జగుః || 46 ||
 అలంబుసా మిశ్రకేశీ పుండరీకాఽథ వామనా |
 ఉపాన్యత్యంస్తు భరతం భరద్వాజస్య శాసనాత్ || 47 ||
 యాని మాల్యాని దేవేషు యాని చైత్రరథే వనే |
 ప్రయాగే తాన్యదృశ్యంత భరద్వాజస్య తేజసా || 48 ||
 బిల్వా మార్దంగికా ఆసన్ శమ్యగ్రాహా విభీతకాః |
 అశ్వత్థానర్తకాశ్చాసన్ భరద్వాజస్య శాసనాత్ || 49 ||
 తతః సరలతాలాశ్చ తిలకా నక్తమాలకాః |
 ప్రహృష్టాస్తత్ర సంపేతుః కుఙ్జా భూత్వాఽథ వామనాః || 50 ||
 శింశుపామలకీజంభ్యో యాశ్చాన్యాః కాననేషు తాః |
 మాలతీ మల్లికా జాతిర్యాశ్చాన్యాః కాననే లతాః || 51 ||
 ప్రమదావిగ్రహం కృత్వా భరద్వాజాశ్రమేఽవదన్ |
 సురాః సురాపాః పిబత పాయసం చ బుభుక్షితాః || 52 ||
 మాంసాని చ సుమేధ్యాని భక్షంతాం యావదిచ్ఛథ |
 ఉచ్ఛాద్య స్నాపయంతి స్త నదీతీరేషు వల్లషు || 53 ||
 అప్యేకమేకం పురుషం ప్రమదాః సప్తచాప్త చ |
 సంవాహంత్యః సమాపేతుర్వార్యో రుచిరలోచనాః || 54 ||
 పరిమృజ్య తథాఽన్యోన్యం పాయయంతి వరాంగనాః |
 హయాన్ గజాన్ ఖరానుష్టాంస్తథైవ సురభేః సుతాన్ || 55 ||

వాల్మీకి రామాయణం

అయోధ్యకాండ

91. ఏకనవతితమః సర్గః - భరద్వాజాతిథ్యమ్

అభోజయన్వాహనపాస్తేషాం భోజ్యం యథావిధి |
 ఇక్షూంశ్చ మధులాజాంశ్చ భోజయంతి స్త వాహనాన్ || 56 ||

ఇక్ష్యాకువరయోధానాం చోదయంతో మహాబలాః |
 నాశ్వబంధోఽశ్వమాజానాన్త గజం కుంజరగ్రహాః || 57 ||

మత్తప్రమత్తముదితా చమూః సా తత్ర సంబభౌ |
 తల్పితాః సర్వకామైస్తే రక్తచందనరూషితాః || 58 ||

అప్పరోగణసంయుక్తాః సైన్యా వాచముదైరయన్ |
 నైవాయోధ్యాం గమిష్యామో నగమిష్యామ దండకాన్ || 59 ||

కుశలం భరతస్యాస్తు రామస్యాస్తు తథా సుఖమ్ |
 ఇతి పాదాతయోధాశ్చ హస్త్యశ్చారోహబంధకాః || 60 ||

అనాథాస్తం విధిం లభ్యా వాచమేతాముదైరయన్ |
 సంప్రహృష్టా వినేదుస్తే నరాస్తత్ర సహస్రశః || 61 ||

భరతస్యానుయాతారః స్వర్గోఽయమితి చాబ్రువన్ |
 నృత్యంతి స్త హసంతి స్త గాయంతి స్త చ సైనికాః || 62 ||

సమంతాత్పరిధావంతి మాలోపేతాః సహస్రశః |
 తతో భుక్తవతాం తేషాం తదన్తమమృతోపమమ్ || 63 ||

దివ్యానుద్వీక్ష్త భక్ష్ణాంస్తానభవద్భక్ష్ణే మతిః |
 ప్రేష్యాశ్చేట్వశ్చ వధ్వశ్చ బలస్థాశ్చ సహస్రశః || 64 ||

బభూవుస్తే భృశం దృప్తాః సర్వే చాహతవాససః |
 కుంజరాశ్చ ఖరోష్ట్రాశ్చ గోశ్వాశ్చ మృగపక్షిణః || 65 ||

బభూవుః సుభృతాస్తత్ర నానో హ్యన్యమకల్పయత్ |
 నాశుక్లవాసాస్తత్రాసీత్ క్షుధితో మలినోఽపి వా || 66 ||

రజసా ధ్వస్తకేశో వా నరః కశ్చిదదృశ్యత |
 ఆజైశ్చాపి చ వారాహైర్విష్టానవరసంచయైః || 67 ||

ఫలనిరూహసంసిద్ధైః సూపైర్గంధరసాన్వితైః |
 పుష్పధ్వజవతీః పూర్ణాః శుక్లస్యాన్మస్య చాభితః || 68 ||

దదృశుర్విస్త్రితాస్తత్ర నరా లౌహీః సహస్రశః |
 బభూవుర్వనపార్శ్వేషు కూపాః పాయసకర్షమాః || 69 ||

వాల్మీకి రామాయణం

అయోధ్యకాండ

91. ఏకనవతితమః సర్గః - భరద్వాజాతిథ్యమ్

తాశ్చకామదుఘా గావో ద్రుమాశ్చాసన్తధుస్తుతః | [మధుశ్చుతః]

వాపోష్య మైరేయపూర్ణాశ్చ మృష్టమాంసచయైర్వృతాః || 70 ||

ప్రతప్తపిఠరైశ్చాపి మార్గమాయూరకౌక్కుటైః |

పాత్రీణాం చ సహస్రాణి స్థాలీనాం నియుతాని చ || 71 ||

న్యర్బుదాని చ పాత్రాణి శాతకుంభమయాని చ |

స్థాల్యః కుంభ్యః కరంభ్యశ్చ దధిపూర్ణాః సుసంస్కృతాః || 72 ||

యావనస్థస్య గౌరస్య కపిత్థస్య సుగంధినః |

హ్రదాః పూర్ణా రసాలస్య దద్మః శ్వేతస్య చాపరే || 73 ||

బభూవుః పాయసస్యాన్యే శర్కరాయాశ్చ సంచయాః |

కల్కాంశ్చార్ణకషాయాంశ్చ స్నానాని వివిధాని చ || 74 ||

దదృశుర్భాజనస్థాని తీర్థేషు సరితాం నరాః |

శుక్లానంశుమతశ్చాపి దంతధావనసంచయాన్ || 75 ||

శుక్లాంశ్చందనకల్కాంశ్చ సముద్గేష్యవతిష్ఠతః |

దర్శనాన్ పరిమృష్టాంశ్చ వాససాం చాపి సంచయాన్ || 76 ||

పాదుకోపానహాశ్చైవ యుగ్తాని చ సహస్రశః |

ఆంజనీః కంకతాన్మూర్ఛాన్ శస్త్రాణి చ ధనూంషి చ || 77 ||

మర్కత్రాణాని చిత్రాణి శయనాన్యాసనాని చ |

ప్రతిపానహ్రదాన్ పూర్ణాన్ ఖరోష్ట్రగజవాజినామ్ || 78 ||

అవగాహ్య సుతీర్థాంశ్చ హ్రదాన్ సోత్పలపుష్కరాన్ |

ఆకాశవర్ణప్రతిమాన్ స్వచ్ఛతోయాన్సుఖప్లవాన్ || 79 ||

నీలవైడూర్వవర్ణాంశ్చ మృదూన్యవససంచయాన్ |

నిర్వాపార్థాన్ పశూనాం తే దదృశుస్తత్ర సర్వశః || 80 ||

వ్యస్తయంత మనుష్యాస్తే స్వష్టకల్పం తదద్భుతమ్ |

దృష్ట్వాఽఽతిథ్యం కృతం తాదృక్ భరతస్య మహర్షిణా || 81 ||

ఇత్యేవం రమమాణానాం దేవానామివ నందనే |

భరద్వాజాశ్రమే రమ్యే సా రాత్రిర్వృత్యవర్తత || 82 ||

ప్రతిజగ్తుశ్చ తా నద్యో గంధర్వాశ్చ యథాగతమ్ |

భరద్వాజమనుజ్ఞాప్య తాశ్చ సర్వా వరాంగనాః || 83 ||

వాల్మీకి రామాయణం

అయోధ్యకాండ

91. ఏకనవతితమః సర్గః - భరద్వాజాతిథ్యమ్

తథైవ మత్తా మదిరోత్కటాః

నరాస్తథైవ దివ్యాగురుచండనోక్షితాః |

తథైవ దివ్యా వివిధాః స్రగుత్తమాః

పృథక్పక్తిర్ణా మనుజైః ప్రమర్దితాః || 84 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే

ఏకనవతితమః సర్గః || 91 ||

www.sanatanadharm.com